

Ο Διγενής, Ακριτικό τραγούδι

Τι είναι Ακριτικά τραγούδια;

Ακριτικά τραγούδια ονομάζονται τα δημοτικά τραγούδια που αναφέρονται στα κατορθώματα των Ακριτών, των φρουρών των ανατολικών συνόρων της Βυζαντινής αυτοκρατορίας στη Μικρά Ασία.[1] Τα ακριτικά τραγούδια είναι τα παλαιότερα ελληνικά δημοτικά τραγούδια που σώζονται και συγγενεύουν με το έμμετρο αφήγημα του 12ου αι., το γνωστό ως «Έπος του Διγενή Ακρίτα».

Γενικά, τα ακριτικά τραγούδια διακρίνονται από:

- 1) τα πλούσια χαρακτηριστικά του δημοτικού τραγουδιού
- 2) την ηρωική και πολεμική πνοή τους
- 3) τη λιτότητα του λόγου.
- 4) κύριος στόχος τους είναι η έξαρση της τιτάνιας προσωπικής λεβεντιάς που στο στόμα του ελληνικού λαού γίνεται τραγούδι - θρύλος. Αποτελούν έκφραση της τιτάνιας αντιπαλότητας του Βυζαντίου κατά των βαρβάρων και του αγροίκου χαρακτήρα των Αράβων και κάθε άλλων επιδρομέων ως παρασιτικών στοιχείων της Αυτοκρατορίας.
- 5) οι ήρωες αυτών των τραγουδιών να παρουσιάζονται σαν άτομα εξαιρετικής ανδρείας, συχνά με υπερφυσικές δυνατότητες και διαστάσεις: επιδεικνύουν πολεμικές ικανότητες από μικρή ηλικία και είναι σε θέση να κατατροπώσουν μόνοι μεγάλα στρατεύματα.

Το «Έπος του Διγενή Ακρίτα»

Ο Βασίλειος Διγενής Ακρίτας είναι γνωστότερος από τους ήρωες των ακριτικών τραγουδιών. Το έμμετρο αφήγημα του Διγενή Ακρίτα είναι το παλαιότερο λογοτεχνικό γραπτό μνημείο της δημώδους ελληνικής μεσαιωνικής γλώσσας, το οποίο έχει θεωρηθεί ως το έργο που σηματοδοτεί την αρχή της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Εξιστορεί την καταγωγή του Διγενή, τα παιδικά του χρόνια, τα ηρωικά κατορθώματά του και τον άδικο θάνατό του. Σύμφωνα με τον μύθο ήταν ένας από τους Ακρίτες της Μικράς Ασίας, τους φρουρούς των Βυζαντινών συνόρων και απέκτησε το προσωνύμιο Διγενής εξαιτίας της εθνικής καταγωγής του: η μητέρα του, Ειρήνη ήταν κόρη βυζαντινού στρατηγού και ο πατέρας του Μουσούρ Άραβας εμίρης από τη Συρία.

Θέμα:

Θέμα του ποιήματος είναι η αντίδραση των αψύχων στο ψυχομαχητό του Διγενή και τα τελευταία περήφανα λόγια του ήρωα. Το περιεχόμενο είναι ηρωικό.

Η Αντίδραση των αψύχων στον επικείμενο θάνατο του Διγενή:

Αντίδραση της φύσης σε αυτή την παραλλαγή του τραγουδιού είναι μόνο η αντίδραση της γης, γιατί η ταφόπλακα δεν είναι στοιχείο της φύσης, αλλά κατασκεύασμα του ανθρώπου (από φυσικά βέβαια στοιχεία).

Ο Διγενής ένας ήρωας με υπερφυσικές ιδιότητες και ξεχωριστή ανδρεία, δεν παύει να είναι άνθρωπος και κάποια στιγμή έρχεται αντιμέτωπος με το θάνατο ξέροντας ότι στην αναμέτρησή του με το θάνατο (Χάρο) θα ηττηθεί.

Εκτός από τη γη η οποία καταλαμβάνεται από τρόμο την ώρα που ο Διγενής χαροπαλεύει παρουσιάζεται και η αντίδραση της ταφόπλακας που πρόκειται να σκεπάσει τον τάφο του ήρωα.

Τα ανθρώπινα και υπερφυσικά γνωρίσματα του Διγενή:

Ο Διγενής είναι ένας θνητός ο οποίος έρχεται αντιμέτωπος με το θάνατο και γνωρίζει τη μοίρα του. Την ώρα που χαροπαλεύει είναι ένας αδύναμος άνθρωπος που καλείται να αποδεχθεί τη φθαρτή του φύση.

Το στοιχείο της υπερβολής:

Η τολμηρή προσωποποίηση της γης και της πλάκας που παρουσιάζονται σαν έμψυχα όντα με συναισθήματα και αντιδράσεις είναι στοιχείο υπερβολής και αποτελεί ένα μέσο με το οποίο εξάίρεται η ανδρεία του Διγενή στην άνιση μάχη με το θάνατο.

Στόχος του τραγουδιού:

Στόχος του τραγουδιού (του λαϊκού τραγουδιστή) είναι η προβολή εξαιρετικών ηρωικών ιδιοτήτων του Διγενή οι οποίες προβάλλονται ως υπερφυσικές.

Γλώσσα:

Είναι έκδηλη η **χρήση ιδιωματικών και λαϊκών λέξεων** και τύπων (τρομάσει, ανατριχιά κ.α). Υπάρχει και **το σχήμα υπαλλαγής** (αντρειωμένα λόγια του Διγενή (αντί τα λόγια του αντρειωμένου Διγενή)).

Στιχουργικές παρατηρήσεις:

Οι στίχοι είναι από τους πιο συνηθισμένους των δημοτικών τραγουδιών (ιαμβικοί δεκαπεντασύλλαβοι, ανομοιοκατάληκτοι, χωρισμένοι σε δύο αυτοτελή νοηματικά ημιστίχια).